

Kourukinnassammal

Mikroskapania

Scapania carinthiaca

(*S. massalongi*)

Luontodirektiivin laji (liite II)

BOR satunnainen laji

Koodi: 6166

Rauhoitettu (LSA 471/2013)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 471/2013)

Uhanalaisuusluokka (IUCN): äärimmäisen uhanalainen (CR)

Luonnehdinta

Kourukinnassammal on muutaman millimetrin (2–6 mm) pituinen lahpuulla kasvava maksasammal. Sitä tavataan usein erillisinä pieninä kasvustolaikkuina tai harvakseltaan muiden sammalten seassa. Versot ovat tavallisesti haarattomia, pystyjä tai kohenevia, ja väriltään läpikuultavan vaaleanvihreitä tai valossa ruskeasävyisiä. Lehtiliuskat ovat jakautuneet tyviosasta toisiinsa liittyviksi selkä- ja vatsaliuskaksi, jotka ovat lähes samankokoisia ja teräväkärkisiä. Kourukinnassammalen erottaa melko samannäköisestä kantokinnassammalesta (*Scapania apiculata*) itujyvästen sijainti normaalien versojen kärjessä. Kantokinnassammalella itujyväset sijaitsevat lehdtään surkastuneiden, muusta kasvustosta poikkeavien versojen kärjessä.

Elinympäristö ja levinneisyys

Kourukinnassammal kasvaa lahpuulla pienilmastoltaan hyvin kosteilla paikoilla. Laji viihtyy kuoretomalla ja kookkaalla kuusilahpuulla rotkoissa ja purojen tai koskien pärskeiden tuntumassa. Kourukinnassammal on lahoamiskehityksen alkuvaiheen maksasammal. Pienikokoisena lajina se väistyy suurempien lahpuulla kasvavien sammalten tieltä runkojen lahoamisen edetessä. Suomesta kourukinnassammalta on löydetty neljältä paikalta Varsinais-Suomesta, Etelä-Hämeestä, Etelä-Savosta ja Koillismaalta. Ainoastaan Koillismaahan esiintymässä laji kasvaa varmuudella edelleen.

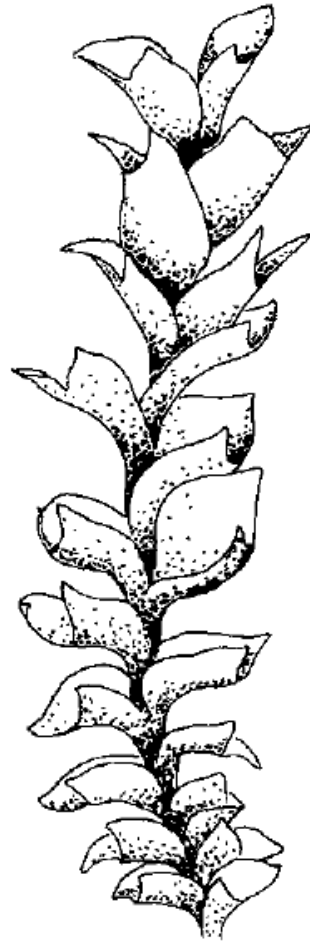
Nykytila ja uhkatekijät

Kuten muutkin lahpuulla viihtyvät maksasammalet, kourukinnassammal on harvinaistunut sille sopivien elinympäristöjen vähentyessä. Runsaasti lahpuuta sisältävät ja pienilmastoltaan sopivan kosteat metsät ovat harvinaisia Etelä-Suomessa. Purojen perkaamisen ja ojitusten myötä jotkut kasvupaikat ovat muuttuneet pienilmastoltaan lajille liian kuiviksi. Ainut nykyesiintymä sijaitsee suojelualueella.

Hoitosuosituks

Elinympäristövaatimustensa vuoksi kourukinnassammalen elinympäristöt tulee säilyttää riittävän laajoina ja luonnontilaisina (kasvillisuudeltaan peitteisinä), jotta kostean pienilmaston säilyminen ja sopivan lahon kuusimaapuun jatkumo tulevat turvatuiksi. Kourukinnassammalen kasvupaikoilla ja niiden lähiympäristöissä tulisi säästää kaikki kuolleet ja kuolevat kuuset, jotta lahpuujatkumo ei katkeaisi. Osa kourukinnassammalen kasvupaikoista (purojen

ja norojen lähiympäristöt) on metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä, joiden ominaispiirteitä ei saa muuttaa. Esimerkiksi purojen ja norojen perkaukset sekä varjostusolosuhteisiin vaikuttavat puuston hakkuut ovat kiellettyjä. Monet kasvupaikoista todennäköisesti täyttävät METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet (runsaslahpuustoiset kangasmetsät ja pienvesien lähimetsät). Lahpuun tuottaminen luonnontyönä on lajille hyödyksi.

Kuva: Terhi Rytteri

Lähteet

- Syrjänen, K. 2009. *Scapania carinthiaca* – äärimmäisen uhanalainen. Julk.: Laaka-Lindberg, S., Anttila, S. & Syrjänen, K. (toim.). Suomen uhanalaiset sammalet. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Ympäristöopas. S. 243–244.
- Ulvinen, T., Syrjänen, K. & Anttila, S. (toim.). 2002. Suomen sammalet – levinneisyys, ekologia, uhanalaisuus. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 560. 354 s.